

Aliona GUMENCO,
*master în drept, doctorand, lector universitar
al Catedrei „Drept public și securitate a Frontierei”
a Academiei “Ștefan cel Mare” a MAI*

CRIMINALITATEA TRANȘNAȚIONALĂ – AMENINȚARE DIRECTĂ LA SECURITATEA STATELOR EUROPENE

Rezumat

Prezentul articol se referă la crima organizată transnațională care este o problemă crucială în numeroase state europene, deoarece reprezintă o amenințare majoră pentru statul de drept, pentru suveranitatea națională și autoritatea statelor, pentru valorile democratice, instituțiile publice și economiile naționale. Totodată, criminalitatea transfrontalieră, prin efectele sale negative multiple pe care le generează, constituie un factor extern determinant cu un impact important asupra securității europene.

Cuvinte-cheie: crima organizată internațională, cooperare internațională, spațiul european, lupta împotriva crimei organizate internaționale, corupția și spălarea de bani, securitatea națională, cetățenii europeni sunt membri ai unei societății de risc global, asigurarea securității naționale.

Summary

This article refers to transnational organized crime which is a crucial issue in many European countries, because it is a major threat in the state of law, state authority democratic values, national sovereignty, public institutions and national economy. At the same time cross-border crime through its multiple negative effects is a determinant external factor with an important impact on European security.

Keywords: international organized crime, international cooperation, European space, the fight against international organized crime, corruption and money laundering, national security, European citizens are members of a global risk society, ensuring national security.

Amenințările la adresa securității naționale și internaționale nu provin numai de la forțele armate dușmane, de la spioni și de la teroriști, ci și de la toate acele elemente ce pot afecta negativ viața politică, economică și socială a unei țări, iar între acestea crima organizată internațională este poate cea mai mare amenințare a prezentului și viitorului, catalogată de analiști drept „o revoluție a crimei”. În prezent, criminalitatea transnațională reprezintă una din principalele amenințări majore la adresa securității și stabilității globale și are consecințe foarte grave pentru victime, pentru economie și pentru dezvoltarea socială.

Criminalitatea transnațională, include toate formele criminalității organizate și este legată de globalizare, în general și, drept urmare, de globalizarea fenomenului criminalității, în special, reprezentând astfel cea mai mare problemă a secolului XXI, ceea ce implică conștientizarea necesității articulării și consolidării eforturilor tuturor statelor, în vederea combaterii și a ținerii sub control a forțelor și grupărilor criminale internaționale.

Criminalitate organizată este un fenomen din ce în ce mai dinamic și mai complex, care rămâne o amenințare majoră pentru securitatea și prosperitatea statelor europene. Ea amenință în mod direct securitatea internă a tuturor statelor membre ale Consiliului Europei. Prin felul său, acest tip de criminalitate nu poate fi în mod eficient reprimată de un stat de unul singur. Este nevoie de o abordare precisă și completă, mai ales în aplicarea mecanismelor de cooperare internațională. Conform unor studii în Europa sunt active în jur de 3600 de grupuri infracționale organizate internaționale dintre care 70 % operează la nivel transfrontalier.

Pentru spațiul european, îndeosebi pentru cel aparținând Uniunii Europene, un risc de semnalat îl constituie rețelele de criminalitate organizată care există în țările est-europene sau în imediata lor vecinătate și care operează pe teritoriul Uniunii Europene. Astfel, în Uniunea Europeană, pe lângă grupurile de crimă organizată aparținând țărilor membre, acționează grupuri de criminalitate organizată din afară. Printre acestea se numără: grupuri de albanezi (trafic de droguri, imigrație ilegală, trafic de ființe umane); grupuri de chinezi (contrabandă cu produse chimice necesare fabricării drogurilor sintetice, producerea de droguri sintetice, imigrație ilegală, fraude pe cărți de credit); grupuri de ruși (constituite din etnici aparținând fostelor state sovietice, toate tipurile de crimă organizată); grupuri de români (furturi de bunuri, prostituție, falsificări de carduri bancare); grupuri de bulgari (prostituție, contrafaceri de euro, fraude cărți de credit); grupuri de turci și kurzi (comerț cu heroină, în principal); grupuri de nigerieni, de marocani (trafic de droguri, în principal). De remarcat este buna organizare a acestor grupuri, o anume specializare pe anumite infracțiuni și lupta pentru acapararea și controlul „pieței” [6].

Liderii lumii contemporane au devenit tot mai conștienți de imposibilitatea de a lupta împotriva crimei organizate internaționale doar prin măsuri naționale. Și totuși, statele par a fi mult mai puțin rapide decât infractorii în a-și adapta strategiile în contextul internațional în care operează aceștia din urmă. În mod cu totul deosebit, Consiliul Europei și-a asumat responsabilitatea acordării de asistență consistentă democrațiilor în formare, apărute în spațiul Central și Est European, în urma abolirii sistemelor totalitare, susținând: asigurarea coerenței în procesele de construire a democrațiilor autentice și justițiilor independente, armonizarea legislației penale și cooperarea interstatală în domeniul combaterii criminalității și, cu precădere, a celei organizate [1].

Principalii factori care determină situația crimei organizate într-o țară sunt: mondializarea, situația economică a țării, lacunele din legislația națională, privirea societății asupra criminalității, slăbirea țesutului sociocultural, evoluțiile tehnologice, absența vizei obligatorii, uniunea vamală și capacitățile serviciilor represive și judiciare. Criza economică actuală și circumstanțele politice au un impact asupra criminalității transfrontaliere în spațiul Consiliului Europei.

În martie 2012 Parlamentul European a înființat o comisie specială pentru a aborda crima organizată, corupția și spălarea de bani

Actele și faptele de criminalitate transnațională, cum sunt cele de mare corupție, spălarea de bani, activități de tip mafiot și terorism, afectează un număr din

ce în ce mai mare de state, reprezentând o amenințare reală asupra democrației și asupra realizării diferitelor reforme în domeniul politic, economico-financiar și social, cu respectarea principiilor statului de drept.

Sociologul german Ulrich Beck, care încă din anii 90 aprecia că suntem membri ai unei „societăți de risc global”. În concepția lui Beck, riscul este un produs propriu societății, este o urmare a efectelor puternice ale tehnicii moderne, astfel încât problemele nu mai pot fi controlate prin politica obișnuită. Riscul a devenit global, iar statul național este astfel suprasolicitat. Aceasta este partea negativă a globalizării, care constă în creșterea expansionismului economic și a riscurilor tehnice, dincolo de controlul instituțional al statelor. În aceste condiții trebuie să existe o reacție, într-o formă proprie globalizării, care poate consta în formarea de alianțe și rețele globale, fără să se țină seama de granițe, pentru a face astfel față problemelor globale, la nivel global [2].

Starea de securitate a țării noastre în epoca contemporană prezintă suficiente vulnerabilități care se regăsesc în aproape toate domeniile de manifestare a mediului economic, politic, social, cultural, demografic, religios, și de altă natură.

Principalele riscuri și amenințări la adresa statelor și a siguranței publice, identificate în mediul internațional, sunt reprezentate de:

- dezvoltarea, consolidarea și superspecializarea filierelor criminalității organizate, internaționalizarea acestora și atragerea în componența lor, a unor elemente și grupuri autohtone, includerea teritoriului țării noastre în circuitul transnațional al migrației clandestine, al traficului ilicit de droguri, de ființe umane, de armament, de explozivi, de substanțe toxice și radioactive, precum și de bancnote false;
- creșterea pericolului terorist, proliferarea armelor de distrugere în masă, a traficului cu tehnologii și materiale supuse controlului destinației lor finale;
- creșterea interesului în unele medii de afaceri din străinătate, pentru obținerea, prin operațiuni financiare ilegale, a pachetului majoritar de acțiuni, la unele societăți producătoare și utilizatoare de substanțe chimice, materiale și tehnologii strategice din țara noastră, în vederea exportării lor, direct sau prin intermediar, în zone de conflict ori aflate sub embargo;
- diversificarea formelor și procedeele utilizate, pentru spălarea banilor, a produsului infracțiunilor, în care sunt implicate grupări, care acționează în spațiul european, ce au drept rezultat trecerea peste frontieră a valutei, ori transferul prin bănci, al sumelor rezultate din operațiunile ilicite;
- proliferarea traficului ilegal cu arme ușoare și creșterea posibilității de scăpare de sub control, a sistemelor de gestionare și comandă a armelor de nimicire în masă;
- manifestarea tendințelor de autonomizare, a unor zone sau chiar regiuni, pe baza criteriilor etnice ori religioase;
- diminuarea accesului la resurse strategice, tehnologii și echipamente informaționale de vârf;
- amplificarea fenomenului migrației ilegale, etc. [2].

O altă categorie de factori de risc la adresa securității naționale, derivând din cei prezentați anterior, constau în acțiuni armate și non-armate deliberate, având

ca obiectiv afectarea securității naționale prin provocarea de consecințe directe ori indirecte asupra vieții economico-sociale a țării, precum:

– terorismul politic transnațional și internațional, inclusiv sub formele sale biologice și informatice;

– acțiuni ce pot atenta la siguranța sistemelor de transport intern și internațional;

– acțiuni individuale sau colective de accesare ilegală a sistemelor informatice;

– agresiunea economico-financiară;

– provocarea deliberată de catastrofe ecologice;

Specialiștii evidențiază ca pe o principală amenințare la adresa securității actuale unificarea a trei piloni la nivel mondial [1]:

a) traficul ilicit de orice fel (fințe umane, arme, materiale strategice, droguri, țigări etc.;

b) criminalitatea și spălarea de bani în economia subterană;

c) terorismul.

Prezența și acțiunea concentrată a celor trei elemente amenință să preia controlul în multe locuri din lume.

Se poate menționa că la amenințările distincte reprezentate de terorism și crima organizată se adaugă noi factori de risc la adresa siguranței naționale, rezultați din interferența celor două fenomene, respectiv:

– mijloacele financiare obținute de grupările teroriste din activități specifice crimei organizate permit dezvoltarea capacităților organizatorice și operative ale acestora și consolidarea structurilor din mai multe țări;

– interferența dintre terorism și crima organizată conduce la creșterea capacității de acțiune a acestora din urmă, determinată de accesul la experiența și infrastructura specifice terorismului;

– implicarea terorismului în crima organizată generează conflicte de interese pentru a căror rezolvare se poate apela la metode caracterizate printr-un grad foarte ridicat de violență;

– însușirea de către grupările interne a mijloacelor, metodelor și practicilor specifice, consacrate pe plan internațional;

– racordarea rețelelor interne la cele internaționale, cu îmbinarea dar și delimitarea strictă a rolului și atribuțiilor lor;

– penetrarea pe teritoriul național a elementelor externe de crimă organizată și joncțiunea acestora cu nucleele locale.

Putem conchide că cetățenii europeni sunt membri ai unei societăți de risc global, având în vedere că grupările criminale sunt cele care profită din plin de liberalizarea condițiilor de circulație a persoanelor și a mărfurilor, dar mai ales de progresul exponențial al tehnologiei și comunicațiilor, reprezentate de internet, e-mail, telefonie mobilă, etc., care au deschis noi perspective ascensiunii activităților criminale transfrontaliere. Societatea de risc global se mai caracterizează și prin producerea unor mutații spectaculoase, respectiv prin trecerea de la criminalul amator la criminalul profesionist și bine organizat.

Pentru minimizarea riscurilor pe care le presupune activitatea infracțională este nevoie ca instituțiile abilitate să reacționeze prompt. Situația creată impune

consolidarea forțelor și mijloacelor organelor de drept din țările interesate, elaborarea unor acte normative și programe comune în vederea combaterii acestor fenomene antisociale.

Totoodată statele europene prin eforturi individuale trebuie să contribuie la asigurarea securității naționale și a celei europene prin implementarea următoarelor măsuri: dezvoltarea durabilă socială și economică; integrarea regională; combaterea terorismului atât intern cât și internațional; controlul migrației legale și ilegale; implicarea activă în soluționarea conflictelor și crizelor de pe continentul european și din lume.

BIBLIOGRAFIE

1. Petru Albu, Crima organizată în perioada de tranziție – o amenințare majoră la adresa securității internaționale, București, 2007.
2. Nelu Niță, Crima și criminalitatea – amenințare gravă a dezvoltării armonioase și echilibrate a statului român.
3. Grigore Alexandrescu, Amenințări la adresa securității, București, 2004.
4. Cartea Albă a criminalității organizate transnaționale, decembrie, 2014.
5. Veaceslav Untila, Crima organizată, Chișinău, 1999.
6. Duțu Petre, Bogzeanu Cristina, Provocări actuale pentru securitatea europeană, București, 2010.